

A person in a dark suit is shown from the chest up, holding a silver pen in their right hand and a tablet in their left. The tablet displays a document with text and a landscape image. The background is a vast, open landscape with rolling hills and sparse vegetation under a clear blue sky. The overall image has a light blue tint.

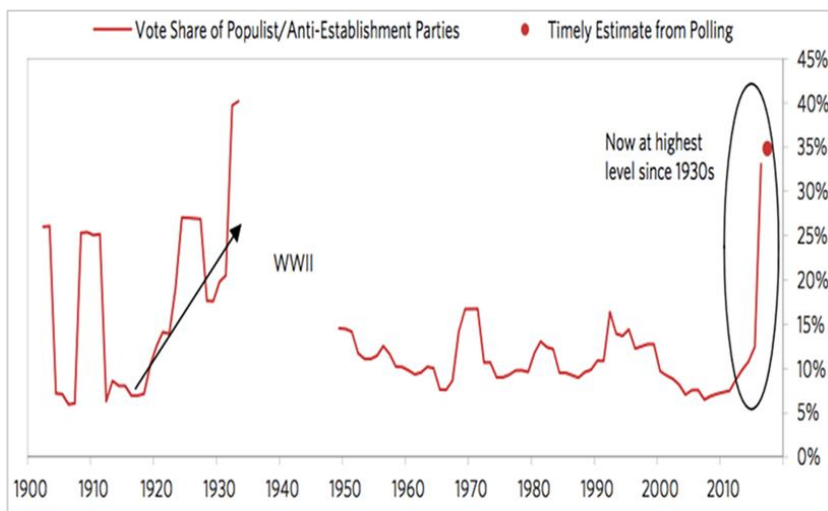
**Populisme
laat oude tijden herleven**

Steeds meer mensen zijn "tegen". Oude tijden met Van Kooten en De Bie herleven. Voor wie oud genoeg is: bijna 40 jaar geleden - in 1981 - kwamen Van Kooten en De Bie met de karakters Jacobse en Van Es (voor de jongere generatie verwijzen we graag naar de betreffende Youtube-videos). Jacobse en Van Es voelden zich niet gehoord en daarom richtten zij De Tegenpartij op. Het motto van deze partij was: "Geen gezeik, iedereen rijk". De oplossingen van deze partij waren altijd simpel. Toen konden we er om lachen, maar tegenwoordig lijken oude tijden te herleven en is het de dagelijkse realiteit.

Populisme lijkt de nieuwe norm. Volgens een onderzoek van Bridgewater stemt nu 1/3 van de kiezers in de westerse landen voor een populistische partij. In enkele landen (zoals de Verenigde Staten, Polen, Hongarije en Italië) vormen ze zelfs de regering.

Developed World Populism Index

Bron: Bridgewater

OORZAKEN POPULISME

In de afgelopen decennia heeft de globalisering ons veel gebracht. Meer handel, meer economische groei en een continue druk op inflatie. Zonder globalisatie waren bijvoorbeeld zonnepanelen nooit zo goedkoop geworden als ze nu zijn.

Alleen de verdeling van de opbrengsten van deze globalisering is niet gelijk verdeeld. Grote delen van de bevolking in opkomende markten hebben er sterk van geprofiteerd. Ook de top 1% meest verdienende van de wereldbevolking heeft de vruchten van globalisatie geplukt. Deze groep heeft ruim een kwart van alle opbrengsten mogen incasseren. Alleen de middengroepen, veelal de onderkant van de westerse bevolking, zijn er weinig op vooruit gegaan. Deze mensen kiezen voor partijen die zeggen voor hun belangen op te komen. Dat zijn over het algemeen de populistten.

Dit is een publicatie van het Fixed Income & Multi Asset-team van ACTIAM. Dit team bestaat uit 17 experts met een gemiddelde ervaring van 16 jaar in de industrie.

ACTIAM treedt voor meer dan 1 miljoen mensen op als vermogensbeheerder. Meer dan 100 medewerkers zijn verantwoordelijk voor het beheer van € 56,3 miljard aan middelen (juni 2018), met name voor verzekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen, banken en tussenpersonen. ACTIAM belegt niet alleen om een zo hoog mogelijk financieel rendement voor haar klanten te behalen, maar tevens om een zo hoog mogelijk sociaal rendement te realiseren. Dit doen wij door bij al onze beleggingsactiviteiten de gevolgen voor het milieu en de samenleving in overweging te nemen en door het ontwikkelen van verantwoorde beleggingsmethodes.

CONTACT

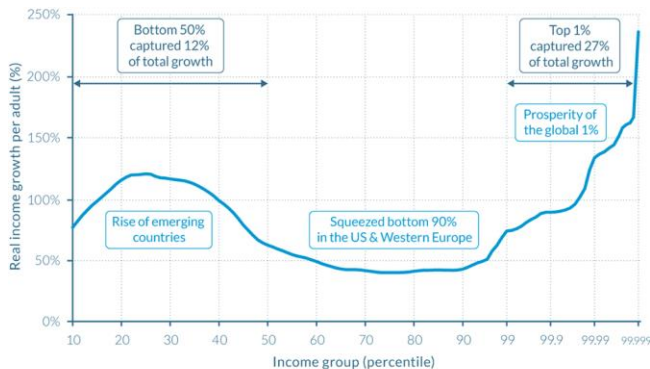
Marketing & Communicatie

+31-20-543 6777

marcom@actiam.nl

www.actiam.nl

The elephant curve of global inequality and growth, 1980-2016

Source: WID.world (2017). See eir2018.wid.world/methodology.html for more details.

On the horizontal axis, the world population is divided into a hundred groups of equal population size and sorted in ascending order from left to right, according to each group's income level. The Top 1% group is divided into ten groups, the richest of these groups is also divided into ten groups, and the very top group is again divided into ten groups of equal population size. The vertical axis shows the total income growth of an average individual in each group between 1980 and 2016. For percentile group p99.999.1 (the poorest 10% among the world's richest 1%), growth was 74% between 1980 and 2016. The Top 1% captured 27% of total growth over this period. Income estimates account for differences in the cost of living between countries. Values are net of inflation.

GEVOLGEN POPULISME

Is de opkomst van het populisme nu erg? Ja, het heeft namelijk negatieve consequenties voor de wereldeconomie, de schuldenproblematiek en het wereldwijde beleid rondom verduurzaming. We zetten er hieronder een aantal op een rij:

■ Deglobalisering

Populisme werkt deglobalisering in de hand. De voordelen van de globalisering worden daardoor weer teruggedraaid. Een paar duidelijk voorbeelden:

- Trump voert importheffingen in om de productie in de Verenigde Staten te beschermen. Dat lokt tegenmaatregelen uit, waardoor de wereldhandel onder druk komt te staan.
- Ook Brexit is een vorm van deglobalisering. Brexit was naast een afkeur van "Brussel" ook een duidelijke anti-immigratiestem. "De Oost-Europeanen pikken onze banen in" en dat was de schuld van "Brussel". Daardoor konden al die Oost-Europeanen zo makkelijk in het Verenigd Koninkrijk aan het werk. Dat heeft gewerkt. De laatste maanden is er sprake een negatief migratiesaldo. Dat zorgt echter voor veel krapte in bepaalde delen van de Britse economie, zoals de horeca en de landbouw.
- Minder globalisering betekent ook minder efficiënte productieketens. Als de iPhone straks niet meer in China, maar in Wisconsin in elkaar zal worden geschroefd, zal die een stuk duurder worden. Daarnaast zullen de importheffingen ook een hoger prijskaartje als gevolg hebben.

- Een goed voorbeeld zijn ook de wasmachines in de Verenigde Staten. Deze hebben al een importheffing. Ze worden met name in China gemaakt, omdat het in de Verenigde Staten simpelweg te duur werd. Daardoor werd een gemiddelde wasmachine van 2008 tot 2018 30% goedkoper. Dat is prettig voor de gemiddelde Amerikaanse consument, maar door de importheffing zijn wasmachines dit jaar een kleine 20% duurder geworden. Gelukkig kopen consumenten niet ieder jaar een wasmachine, dus het is nog niet duidelijk in de inflatie terug te zien. Mocht de handelsoorlog echt beginnen, dan zullen we dergelijke bewegingen over een breed productenpakket zien.

■ Meer schulden

De populistische partijen hebben over het algemeen weinig oog voor de lange termijn. Italië is een goed voorbeeld. Lagere belastingen, een basisinkomen en eerder met pensioen; wie wil dit nu niet?! De overheids-schuld die nu al meer dan 130% bedraagt, zal daardoor snel verder oplopen. Bij de creatie van de euro was afgesproken dat we niet meer dan 60% aan schuld zouden mogen hebben. Ook in de Verenigde Staten zien we hetzelfde fenomeen: grotere tekorten, meer schulden.

■ Minder aandacht voor verduurzaming

Een prachtige omschrijving van duurzaamheid uit de Griekse oudheid is dat een duurzame maatschappij een maatschappij is waarin mensen bomen planten, terwijl ze weten dat ze nooit in de schaduw van die bomen zullen zitten. De meeste populisten hebben weinig op met duurzaamheid. Dat is allemaal "grachtengordelpolitiek". In vrijwel alle politieke programma's van deze populistische partijen is een afkeer voor het nemen van maatregelen om de planeet te beschermen te zien. Soms wordt zelfs ontkend dat er sprake is van opwarming van het klimaat. Hooguit wordt duurzaamheid wel oké beschouwd, maar vooral anderen moeten er voor opdraaien.

Ook in de pensioenwereld zien we de eerste effecten van populisme terug. Bij Calpers, het grootste Amerikaanse pensioenfonds, zijn de deelnemers in opstand gekomen. De zittende voorzitter Priya Mathur was een groot voorstander van het doorvoeren van ESG-criteria in het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Maar zij werd niet herbenoemd. In de race om verkiezing werd zij verslagen door Jason Perez van de politievakbond, die fel tegen een dergelijk beleid is. Het pensioenbeleid moet er volgens hem op gericht zijn om een maximaal rendement voor de deelnemers te maken en niet om duurzame doelen na te streven. Met duurzame doelen willen bestuurders alleen maar goede sier maken, aldus de heer Perez.

Het uitsluiten van tabaksaandelen alleen al heeft volgens de adviseurs van de heer Perez het pensioenfonds maar liefst US\$ 3 miljard aan gemiste opbrengsten gekost. Dat klopt: tabaksaandelen hebben het vrij goed gedaan. Of het slim is om deze tabaksaandelen nu weer op te nemen of niet, doet er niet toe. Afgezien van het feit dat het uit ethische overwegingen volkomen logisch is om tabaksaandelen uit te sluiten, zijn er ook genoeg beleggingstechnische redenen om van deze aandelen af te blijven. Al is het alleen maar omdat rendementen uit het verleden geen garantie voor de toekomst zijn.

Daarnaast zouden de voorstanders van verduurzaming de hand in eigen boezem moeten steken als het gaat om populisme. In de afgelopen tijd hebben we een aantal ontwikkelingen gezien, waarvan iemand met een beetje gezond verstand het effect zal betwijfelen.

- Ter beperking van de vleesconsumptie wilde een grote financiële dienstverlener in een poging om haar duurzame imago te tonen alleen nog maar vegetarische gerechten in het personeelsrestaurant aanbieden...
- Geen bomen kappen in Canada en hier kolen gebruiken als bijstook voor energiecentrales (hoewel dit in de statistieken misschien CO₂-neutraal is).
- Geen € 70.000,- subsidie op een Tesla.

Om maar een paar kleine voorbeelden te geven.

HET ANTWOORD OP POPULISME?

Dat is een moeilijke vraag en echt een goed antwoord lijkt er nog niet gevonden. Ook in de politiek lijkt nog geen afdoende weerwoord gevonden te zijn.

Wel is er een aantal adviezen om met populisme om te gaan:

- Heldere communicatie is essentieel. Populisten hebben simpele oplossingen voor ingewikkelde problemen. Ook als de oplossing niet simpel is, is het noodzaak dit zo duidelijk en simpel mogelijk te verwoorden.
- Er is minder ruimte voor nuance. Besef dat feiten in de discussie van ondergeschikt belang zijn. Het gaat om het verhaal. Dat moet duidelijk en aansprekend zijn.
- Toon meer empathisch gedrag. Denk na over wat uw klanten, pensioenfondsdeelnemers, kiezers bezig houdt en leef u in.

Hopelijk is hiermee de populistische trend te keren. Hoewel populisme oude tijden doet herleven, moeten we dit gebruiken om lessen uit het verleden te trekken. Want één ding is zeker: van meer populisme worden de economie, de wereld en de maatschappij echt niet beter.

DISCLAIMER

ACTIAM N.V. streeft er naar om accurate en actuele informatie te leveren van bronnen die als betrouwbaar mogen worden beschouwd. ACTIAM N.V. kan echter niet instaan voor de nauwkeurigheid en volledigheid van de informatie in dit document, hierna aangeduid als 'de informatie'. De informatie kan technische of redactionele onnauwkeurigheden of typografische fouten bevatten. ACTIAM N.V. geeft geen uitdrukkelijke of impliciete garanties dat de informatie in dit document juist, volledig of actueel is. ACTIAM N.V. is niet verplicht om fouten of onnauwkeurigheden in de informatie bij te werken of te corrigeren. De informatie is gebaseerd op historische gegevens en is geen betrouwbare basis voor het voorspellen van toekomstige waarden of aandelenprijzen. De informatie is vergelijkbaar met, maar mogelijk niet identiek aan, de informatie gebruikt door ACTIAM N.V. voor interne doeleinden. ACTIAM N.V. garandeert niet dat de kwantitatieve rendementen of andere resultaten van de informatie dezelfde zijn als de potentiële opbrengsten en resultaten volgens de eigen prijsmodellen van ACTIAM N.V. Opmerkingen over risico's met betrekking tot informatie mogen niet worden beschouwd als een volledige openbaarmaking van alle relevante risico's. De informatie mag door de ontvanger niet worden geïnterpreteerd als zakelijke, financiële, investerings-, afdekking-, commerciële, juridische, regelgevende, fiscale of boekhoudkundige adviezen. De ontvanger van de informatie is persoonlijk verantwoordelijk voor de manier waarop de informatie wordt gebruikt. Beslissingen op basis van de informatie zijn voor rekening en risico van de ontvanger. Dienovereenkomstig kan de ontvanger geen wettelijke rechten ontleen aan de informatie.